

ANALIZA: IZVJESTAJ O SREBRENICI BLAG PREMA HOLANDSKIM PROPUSTIMA

Author: [IWPR](#)
[ICTY](#)

Najnovija istraga masakra pocinjenog 1995. nad Muslimanima u UN-ovoj "zoni bezbjednosti" - koja je vec izazvala ostavku holandske vlade i vrhovnog armijskog generala - prilicno blago tretira same trupe

Oznacivsi slanje holandskih trupa u Srebrenicu kao "nemogucu misiju", istraga najtezeg masakra pocinjenog na evropskom tlu jos od doba Drugog svjetskog rata propustila je da u potpunosti razrijesi pitanje vojne odgovornosti da sprijezi taj zlocin.

U samom izvjestaju, kojeg su 10. aprila objavili istrazitelji holandskog Instituta za dokumentovanje rata (NIOD), stoji da je holandska vlada svojim nedovoljno obucenim i slabo opremljenim trupama namijenila nemoguc zadatak da pruze podrsku misiji UN u Bosni.

Ali mada je u 16. aprila citav holandski kabinet podnio ostavku, i mada je narednog dana to ucinio i vrhovni armijski general, jos uvijek nije jasno da li ce izvjestaj podstaci nastavak rasprave o odgovornosti holandske vojske za propuste koji su rezultirali masakrom.

Nekoliko zakljucaka iz samog izvjestaja pod ozbiljan znak pitanja stavljaju valjanost samog tog dokumenta, koji inace ima 7600 stranica. Sve to bi u krajnjoj liniji moglo negativno uticati na pokusaje da se ustanovi istina o dogadjajima koji se ticu pogibije oko 7,500 Muslimana, uglavnom muskaraca, tokom julske nedjelje krvoprolica, godine 1995.

Sudeci po opstem tonu izvestaja, holandski bataljon u Srebrenici (poznatiji kao "Dacbat") nije bio u prilici niti da predvidi, niti da na bilo koji nacin sprijezi ubistva koja je vojska bosanskih Srba (VRS) pocinila unutar i oko "zone bezbjednosti" koju su proglasile Ujedinjene Nacije.

U izvjestaju se kaze da je holandska vlada pogresno procijenila situaciju na samom terenu. Izostalo je vojno osmatranje. Jedinica je bila demoralisana time sto je jednog vojnika iz njenog sastava ubio jedan Musliman. Sam srpski napad predstavljao je iznenadjenje. Nije bilo moguće predvidjeti masakr. Mandat UN-a bio je umnogome ogranicen. Izvjesaj se pozvao na dejstvo svih tih faktora kao razlog za razocaravajuće ponasanje Holandskog bataljona.

Hasan Nuhanovic - prevodilac pri holandskom bataljonu, ciji su roditelji i brat poginuli u masakru - sam izvjestaj ocjenjuje kao puko zataskavanje. "Holandski bataljon je bio saizvrsilac u genocidu. Trebalo bi povesti istragu o krivicnim djelima holandskih vojnika, optuziti ih i izvesti pred sud", rekao je on.

Tvrđenje o odsustvu vojnog osmatranja i tome da je za Holandjane srpski napad predstavljao iznenadjenje izgledaju zacudjujuće kada se zna da je Srebrenica, prije no sto se dogodio masakr, tri godine bila pod neprekidnom opsadom. Holandski bataljon je, sudeci po izvjestaju, imao ovlasćenje da uzvrati vatru isključivo u samoodbrani, pa Muslimanima nije ni mogao ponuditi oruzanu zastitu u svojoj bazi u Potocarima.

Uhvaceni u zamku "gorke dileme", Holandjani su jedino mogli da pomognu pri "evakuaciji" muslimanskog stanovništva iz enklave, koje je pod kontrolom VRS bilo razvrstano po polovima i ukrcano u autobuse.

Opisujuci dogadjaje, major Rob Franken (zamjenik komandanta u Srebrenici) u izvjestaju tvrdi da njegov bataljon nije ucestvovao u odvajanju muskaraca od zena, ali da se u to "nije ni mijesao". Priznajuci da je postojala "opasnost od ekscesa" koji bi izazvala VRS, Franken tvrdi da Holandjani nisu mogli predvidjeti pokolj. Izvestaj zakljucuje da je deportacija gradskog stanovnistva predstavljala u sustini situaciju u kojoj su postojali taoci i "u kojoj bi svako oruzano suprotstavljanje dovelo do krvoprolica".

Imajuci u vidu masakr koji je srpska vojska 1991. izvrsila u Vukovaru (istocna Hrvatska), tesko je razumjeti kako su Holandjani mogli tako olako odbaciti mogucnost masovnog ubijanja u Srebrenici. Medjutim, nalaz koji ce imati najvece medjunarodne implikacije jeste gotovo sigurno negiranje u izvjestaju da je Beograd imao bilo kakvo znacajnije ucesce u ubistvima, i gdje se sva krivica prebacuje na komandanta VRS, Ratka Mladica.

To bi se direktno moglo odraziti na dalji tok sudskog postupka koji se - pred tribunalom za ratne zlocine u Hagu - vodi protiv bivseg jugoslovenskog predsjednika Slobodana Milosevica. Njegova optuznica pominje dogadjaje u Srebrenici pod tackom za genocid. Jedan od Milosevicevih sudskih savjetnika, Zdenko Tomanovic, izjavio je za holandsku stampu da "neki delovi [izvestaja] idu u prilog samom Milosevicu".

S druge strane, zakljucak da odgovornost VRS "nije moguće poreći" može samo osnaziti slucajeve tuzilastva protiv generala Radislava Krstica (koji se zalio na presudu kojom mu je izrecena kazna u trajanju od 46 godina), kao i jos trojice oficira VRS - Vidoja Blagojevica, Dragana Obrenovica i Dragana Jokica - kojima ce tek biti sudjeno zbog ucesca u srebrenickom zlocinu.

Ratko Mladic je pak jos uvijek u bjekstvu; navodi se da je posljednji put vidjen u Crnoj Gori. Sam izvjestaj donosi protivrjecnu tvrdnju da VRS nije unaprijed planirala masakr, koji se opisuje kao reakcija na vojne aktivnosti Muslimana iz sastava 28. divizije bosanske armije, nakon 11. jula. Izvjestaj ne nudi nikakvo zadovoljavajuće objasnjenje cinjenice da je toliko brzo bila obezbijedjena odgovarajuća kolicina oruzja, prevoznih sredstava i, sto je najvaznije, dovoljno goriva - do kojeg je u to vrijeme u doticnom regionu bilo gotovo nemoguće doći - da se 7,500 ljudi ubije na relativno malom prostoru za samo par dana.

Za samu Holandiju, u izvjestaju se pojavljuju i dva prilicno eksplozivna zakljucka: najprije optuzba da je vojni komandant holandskih kopnenih snaga u Bosni, general Hans Kouzi, pokusao da zataska negativne aspekte ucesca svoje zemlje u dogadjajima u Srebrenici; a onda i objava da su zapisnici o istrazi koju je jos 1995. o Srebrenici organizovao UNPROFOR neregularni.

Tokom godina, vise puta su bile iznosene optuzbe da su se UN i holandski bataljon ponasali neodgovorno, buduci da su se uspanicili i zeljeli da hitno napuste region. Time su propustili da - kako se zakljucuje u istrazivanju instituta - podnesu izvjestaj o vjerovatnim posljedicama koje ce taj njihov odlazak izazvati u pogledu kršenja ljudskih prava.

Sva ova otkrica su u Holandiji izazvala gnjev i dovela do ostavke citavog kabineta. Frank de Hrave, koji je funkciju ministra odbrane obavljao pocev od 1998., prvi je razmotrio vlastitu poziciju. "Ukoliko je vojna istraga bila aljkava, to je vec veoma ozbiljna stvar, ali ako je vojska svjesno pokusala da kontrolise protok informacija i tako izbjegne osjetljiva pitanja, onda ja nisam u stanju da budem odgovoran pred svojim parlamentom", rekao je on.

Nakon sto je otisao De Hrave, na svojim polozajima nisu mogli ostati ni premijer Wim Kok, kao ni Jan Pronk - koji su se u kabinetu nalazili i 1995. Vecina politickih stranaka se sada zalaze za specijalnu parlamentarnu istragu u kojoj bi pod zakletvom bili ispitani svi svjedoci, ukljucujuci i ministre iz sastava kabineta.

Nacelnik generalstaba Ad van Bal je u srijedu podnio ostavku, ali jos uvijek nije izvjesno da li ce za svoje postupke odgovarati i svi ostali vojni ucesnici srebrenicke tragedije.

Predsjedavajući Holandskog mirovnog vijeća, Mient-Jan Faber, koji je u svom nedavnom izveštaju bio veoma kritičan, kako prema holandskoj vladi, tako i prema holandskom bataljonu, pita se "zasto niko nije u stanju da kaže: 'Pogriješili smo, mi smo odgovorni za Srebrenicu. Zao nam je'."

Oton Cimerman je politički dopisnik dnevnog lista Algemeen Dagblad iz Holandije. Mirna Jancić je pomoćni urednik IWPR.

Focus: Medunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/analiza-izvjestaj-o-srebrenici-blag-prema>